

Лук'янова А. І.,

аспірант кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
<https://orcid.org/0000-0002-9450-1548>

ЕТИМОЛОГІЯ І ЧАСТОТНІСТЬ ВЖИВАННЯ ІННОВАЦІЙ-ІСПАНІЗМІВ ІЗ СУФІКСОМ -ISTA (НА МАТЕРІАЛІ СОСА)

Анотація. У статті на матеріалі Корпусу сучасної американської англійської мови (СОСА) розглядається етимологія і частотність вживання інновацій-іспанізмів із суфіксом *ista*. Надано інформацію для ознайомлення із словником СОСА, який був створений Марком Девісом. Він є складовою частиною English-Corpora.org і подає дані для американського варіанта англійської мови. (близько одного мільярда слів з текстів, 25 млн. слів на рік з 1990 по 2019 рр.) у восьми жанрах: розмовна мова, художня література, популярні журнали, газети, академічні тексти, субтитри до телепередач та фільмів, блоги та інші веб-сторінки). Найчисельнішими серед інновацій-іспанізмів у складі СОСА є лексичні одиниці із суфіксом *-ista*. Загалом виявлено 3335 лексем із цим суфіксом. Нами визначено, що найбільш вживаними є 10 одиниць: *Vista* (1690), *Sandinista* (255), *Bautista* (Batista) (212 та 96), *Krista* (Christa) (149 та 136), *LaVista* (102), *Arista* (66), *Zapatista* (55), *Barista* (54). Для кожної з 10 лексем подається кількість вживань за певний проміжок часу. Далі наводиться етимологія кожної лексичної одиниці та частотність вживання з 1990-го по 2019-й рр. Найвища частотність виявлена для лексеми *Vista*, а саме 1690, з них 421 – у період з 2005 – 2009 рр; з 2015 – 2019 рр. – 328, з 2000 – 2004 рр. – 285, з 1990 – 1994 рр. – 250; з 2010 – 2014 рр. – 230; з 1995 – 1999 рр. – 176. Іспанізм *Vista* походить від латинського слова “*vista*”, яке є формою від дієслова “*videre*” бачити. Тлумачні ж словники фіксують 5 значень, а саме: 1) тілесне відчуття, за допомогою якого очі сприймають щось через дію світла; 2) набір органів зору; 3) зір; 4) зовнішній вигляд або розташування побачених речей; 5) панорама, що пропонується глядачеві з певної точки і т.д. Інші 9 наведених лексичних одиниць мають аналогічну модель аналізу згідно з даними СОСА.

Ключові слова: етимологія, частотність, інновація-іспанізм, суфікс *-ista*, СОСА.

Постановка проблеми. В умовах сучасного глобалізованого світу та розширенням міжмовних контактів англійська мова США активно поповнюється лексичними запозиченнями з різних мов світу, зокрема з іспанської. Іспанізми в американському варіанті англійської мови є не лише результатом історичних та культурних взаємовідносин, а й відображенням сучасних соціокультурних процесів, пов'язаних із зростанням ролі іспаномовної спільноти у США та світі. Одним із продуктивних словотвірних засобів, що забезпечує проникнення та адаптацію іншомовної лексики, виступає суфікс *ista*, який походить із романських мов і функціонує для позначення осіб за їхньою професійною, політичною чи ідеологічною належністю.

Попри наявність окремих досліджень, комплексний аналіз етимології та частотності функціонування інновацій-іспанізмів із цим суфіксом в корпусах, зокрема СОСА, відсутній.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поява інновацій – це процес перманентний, зумовлений насамперед розвитком економіки, науки, техніки, культури, новими історичними процесами державотворення, формування сучасного мислення, пошуками адекватних засобів мовного вираження. Виникнення нових слів у різні періоди розвитку людства відбувається неоднорідно, з різним ступенем інтенсивності. Протягом останніх кількох десятиліть система мови отримала величезну кількість різноманітних інновацій. Нові слова і вислови були в полі зору таких вітчизняних мовознавців як: Стишов О. А. [1, с. 32], Зацний Ю. А. [2, с. 360], Колоїз Ж. В. [3, с. 311] та ін. Визначення поняття інновація, за О.А. Стишовим: «слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їхні значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій та понять, периферійних номінацій, актуалізація яких зумовлена соціальними та територіальними чинниками функціонування мови, а також okazіоналізми (індивідуально-авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання, редакції чи в конкретному тексті» [1, с.32]. Він виділяє лексеми-неологізми та текстові інновації. Серед лексем-неологізмів розрізняє власне неологізми – слова із рисами абсолютної новизни як щодо форми, так і щодо змісту та новотвори – лексичні одиниці, яким властива новизна форми (відомі морфеми виступають у незвичних поєднаннях, утворюючи слова із досить новими значеннями); семантичні неологізми – слова, у яких нове значення передає форма, наявна у мові; текстові інновації також пов'язані з усвідомленням соціально-політичних процесів, що відбуваються в Європі та світі, проте не мають статусу потенційно кодифікованих лексем. До них належать трансформації – слова, у яких нову форму поєднано із значенням, що раніше передавали іншими лексичними засобами (слова, у семантичній структурі яких виникає ще один лексико-семантичний варіант і збережено всі попередні). Okazіоналізми (індивідуально-авторські неологізми) – складне явище системного (реалізація словотвірних можливостей, закладені у системі певної мови) і асистемного (ненормативність, функціональна і емоційно-експресивна зумовленість, створена для ситуативних потреб) характеру [1, с.32].

Ю. А. Зацний поділяє інновації на лексичні (нові слова), фразеологічні (нові стійкі словосполучення) та семантичні (нові лексико-семантичні варіанти слів або стійких словосполучень [2, с.360].

За Ж. В. Колоїз неологізм – нове слово або вислів, що з’являються в мові; нове слово, що не увійшло до загальноновживаного словника; слово, а також його окреме значення, вислів, які з’явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальномовні неологізми) або були вжиті в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора (стилістичні, індивідуально-авторські неологізми) [3, с. 311]. Поняття інновація і надалі потребуватиме уточнень та доповнень через різноманітність трактування його науковцями.

Постановка завдання. Метою статті є з’ясування етимологічних особливостей та визначення частотності вживання інновацій-іспанізмів із суфіксом *-ista* на матеріалі корпусу СОСА, а також виявлення тенденцій їхнього функціонування в умовах сучасного глобалізованого мовного простору.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- надати визначення поняття «іспанізм» у сучасній українській мові;
- описати етимологію ідентифікованих у Корпусі сучасної американської англійської мови (СОСА) інновацій-іспанізмів із суфіксом *ista*;
- визначити частотність вживання лексичних одиниць із суфіксом *ista*.

Виклад основного матеріалу. Згідно із визначенням Великого тлумачного словника сучасної української мови «іспанізм – це слово, зворот, запозичені з іспанської мови іншою мовою» [4, с. 1728].

В межах нашої розвідки іспанізми – це оригінальні лексичні одиниці, які були запозичені та вживаються до цього часу з метою позначення специфічних елементів іспанської культури, що відсутні в американському варіанті англійської мови і заповнюють в ній мовні лакуни. Серед різноманітних варіантів формування іспанізмів виділяється морфологічне запозичення, зокрема іспанських суфіксів *ista*, *eria*.

Корпус сучасної американської англійської мови був створений Марком Девісом і є єдиним великим та «збалансованим» словником американської англійської мови. СОСА, ймовірно, є найпоширенішим корпусом англійської мови і він пов’язаний з іншими корпусами, з English-Corpora.org, які пропонують неперевершене розуміння варіацій англійської мови. Він, ймовірно, налічує більш ніж один мільярд слів з тексту (понад 25 млн. слів щороку з 1990 по 2019 рік) з восьми жанрів: розмовна мова, художня література, популярні журнали, газети, академічні тексти, субтитри до телепередач та фільмів, блоги та інші вебсторінки. Найчисельнішими інноваціями-іспанізмами, згідно з корпусом СОСА є саме лексичні одиниці із суфіксом *ista*. В ньому ідентифіковано 3335 повторюваних одиниць. Ця стаття презентує аналіз 10-и найчастотніших інновацій-іспанізмів із суфіксом *ista*, а саме: *Vista*, *Sandinista*, *Bautista* (*Batista*), *Krista* (*Christa*), *LaVista*, *Arista*, *Zapatista*, *Barista*. Кількість вживання цих одиниць подано в таблиці 1 нижче.

З наведених вище даних очевидним є факт щодо найвищої частотності, загальної кількості вживань, лексема *Vista* є найчастотнішою (1690 з 2583 одиниць). Лексема *Vista* походить від латинського “*vista*”, яке є формою від дієслова “*videre*” бачити. У латинській мові “*vista*” означало “вид”, “огляд”. Це слово, в свою чергу, походить від латинського кореня “*vid*”, що озна-

чає “бачити”. З часом, через еволюцію мови, “*vista*” в іспанській мові зберегла своє значення, пов’язане з баченням або зором, а також набуло додаткових значень, таких як “пейзаж” або “огляд”. Основною етимологічною лінією слова “*vista*” йде від латинського “*videre*” через слово “*vista*”, що означає здатність бачити або спостерігати щось [5]. У тлумачних словниках DLE (Diccionario de la lengua española) [6], Wordreference.com [7] подані такі значення даної лексеми: 1) тілесне відчуття, за допомогою якого очі сприймають щось через дію світла; 2) набір органів зору; 3) зір; 4) зовнішній вигляд або розташування побачених речей; 5) панорама, що пропонується глядачеві з певної точки і т.д.

Таблиця 1

Частотність вживання інновацій-іспанізмів у корпусі СОСА

Інновація-іспанізм	Загальна кількість вживань
Vista	1690
Sandinista	255
Bautista (Batista)	212 (96)
Krista (Christa)	149 (136)
Lavista	102
Arista	66
Zapatista	55
Barista	54
Всього:	2583

Таблиця 2

Частотність вживання іспанізму *Vista* за даними СОСА (1990 – 2019 рр.)

Часовий проміжок	Кількість вживань
1990 – 1994 рр.	250
1995 – 1999 рр.	176
2000 – 2004 рр.	285
2005 – 2009 рр.	421
2010 – 2014 рр.	230
2015 – 2019 рр.	328
Всього:	1690

З наведених вище даних очевидно, що найбільше випадків вживання, а саме 421 було у період з 2005 – 2009 рр.

Лексема *Sandinista* етимологічно означає “той, хто слідує ідеям Сандіно” або “послідовник революційної справи, започаткованої Сандіно”. Слово “*Sandinista*” походить від імені Августо Сесара Сандіно, нікарагуанського національного героя, який вів партизанську боротьбу проти американської окупації Нікарагуа в 1920-х рр. Сандіно був символом опору та боротьби за незалежність та справедливість. “*Sandinista*” використовується для позначення членів Національного фронту визволення Сандінізму, революційної організації, яка виступала проти диктатури сім’ї Сомоса в Нікарагуа. Після перемоги революції в 1979 р., коли він скинув режим Сомоси, слово “сандініст” стало позначати підтримувачів цієї революційної ідеї та втілювати принципи, які підтримував сам Сандіно: боротьба за національну незалежність, соціальна справедливість і боротьба проти імпералізму [8]. В тлумачних словниках іспанської мови значення слова *San-*

dinista зводиться до “належності або відношення до Сандінізму” [6].

Таблиця 3

**Частотність вживання іспанізму “Sandinista”
(за даними COCA 1990 – 2019 pp.)**

Часовий проміжок	Кількість вживань
1990 – 1994 pp.	179
1995 – 1999 pp.	13
2000 – 2004 pp.	10
2005 – 2009 pp.	34
2010–2014 pp.	14
2015–2019 pp.	5
Всього:	255

З наведених вище даних очевидно, що найбільше випадків вживання, а саме 179 було у період з 1990 – 1994 pp.

Наступна лексема *Bautista (Batista)* має латинське походження і пов’язане з іменем святого Івана Хрестителя (лат. Sanctus Ioannes Baptista). Слово “Bautista” походить від латинського “baptista”, що означає “той, хто хрестить”. У християнській традиції Іван Хреститель був пророком, який хрестив людей на знак покаяння і підготовки до приходу Месії. Таким чином, ім’я “Bautista” вказує на релігійне значення, яке пов’язане з обрядом хрещення і часто використовується як ім’я або прізвище в іспаномовних країнах. Отже, етимологічно “Bautista” означає “той, хто хрестить”. [8] В тлумачному словнику Королівської академії іспанської мови (RAE) слово “Bautista” те ж саме “людина, яка хрестить”. Лексеми *Bautista* та *Batista* поєднує не тільки схоже значення, а ще й варіант використання з великої літери [6].

Таблиця 4

**Частотність вживання іспанізму Bautista за даними COCA
(1990 – 2019 pp.)**

Часовий проміжок	Кількість вживань
1990 – 1994 pp.	14
1995 – 1999 pp.	36
2000 – 2004 pp.	26
2005 – 2009 pp.	25
2010 – 2014 pp.	62
2015 – 2019 pp.	49
Всього:	212

З наведених вище даних очевидно, що найбільше випадків вживання, а саме 62 було у період з 2010 – 2014 pp.

Наступна лексема *Krista (Christa)* є формою імені “Krista”, що є варіантом імені “Christa”, яке в свою чергу походить від латинського “Christus” (від грецького “Christos”, що означає “Помазаник” або “Месія”). Це слово має свої корені в грецькому дієслові (chrío), що означає помазувати. У християнській традиції “Христос” відноситься до Ісуса з Назарету, якого вважають Месією, помазаним Богом для виконання особливої місії. Ім’я “Krista” (як форма “Christa”) часто використовується як релігійне ім’я, що символізує зв’язок з християнськими віруваннями та традиціями. Отже, етимологічно ім’я “Krista” означає “та, яка належить Христу” або “Послідовниця Христа” [8]

Таблиця 5

**Частотність вживання іспанізму Krista
(за даними COCA 1990 – 2019 pp.)**

Часовий проміжок	Кількість вживань
1990 – 1994 pp.	16
1995 – 1999 pp.	17
2000 – 2004 pp.	19
2005 – 2009 pp.	31
2010 – 2014 pp.	29
2015 – 2019 pp.	37
Всього:	149

З наведених вище даних очевидно, що найбільше випадків вживання, а саме 37 було у період з 2015 – 2019 pp.

Лексема *LaVista* не є стандартною в іспанській мові і, ймовірно, є поєднанням двох слів “la” артикль і “vista” (зір, огляд, бачення). У цьому випадку *LaVista* може бути просто написанням або помилкою для виразу “*LaVista*”, що означає “бачення” або “огляд”. Однак, якщо *LaVista* є власним ім’ям, наприклад топонімом (назвою місця), його етимологія може бути пов’язана з певним історичним або культурним контекстом, але в такому разі її слід розглядати як специфічне власне ім’я з особливою історією чи походженням. У загальному випадку, етимологія *LaVista* (як окремих слів) походить від латинського “visus”, що є результатом слова “videre” (бачити). [8]

В тлумачних словниках ця лексема подається в такому ж значенні la (артикль) та vista (зір, огляд, бачення) [7].

Таблиця 6

**Частотність вживання іспанізму Krista (Christa)
за даними COCA (1990 – 2019 pp.):**

Часовий проміжок	Кількість вживань
1990 – 1994 pp.	48
1995 – 1999 pp.	29
2000 – 2004 pp.	8
2005 – 2009 pp.	8
2010 – 2014 pp.	8
2015 – 2019 pp.	1
Всього	102

З наведених вище даних очевидно, що найбільше випадків вживання, а саме 48 було у період з 1990 – 1994 pp.

Лексема *Arista* походить від латинського слова *arista*, що означає “колос”, “вухо” або “остання частина колоса”, зокрема, тверда і колюча частина зернових рослин. У переносному сенсі це слово також може позначати “остання частина” або “вищий рівень”. У латині слово *Arista* – “колосок”, що стосувався злаків, таких як пшениця. З часом це слово почало використовуватися в біології для позначення різних колючих структур або видів росту, а також у мистецтві або техніці, де воно може позначати острівці або пікові форми. [8] У тлумачних словниках значень є чимало: 1) лінія, що утворюється в результаті перетину двох площин; 2) шорстка нитка лушпиння, що оточує зерно пшениці та інших трав’янистих рослин; 3) край з тесаного каменю, дерева або будь-якої іншої твердої деревини, відповідним чином вирізьблений; 4) перетин двох столів у білій зброї; 5) аспекти проблеми; 6) колючка (колос рослини) [6]

Таблиця 7

Частотність вживання іспанізму *Arista*
за даними COCA (1990 – 2019)

Часовий проміжок	Кількість вживань
1990 – 1994 pp.	15
1995 – 1999 pp.	9
2000 – 2004 pp.	26
2005 – 2009 pp.	9
2010 – 2014 pp.	4
2015 – 2019 pp.	3
Всього	66

З наведених вище даних очевидно, що найбільше випадків вживання, а саме 26 було у період з 2000 – 2004 pp.

Лексема “*Zapatista*” має етимологічне походження від імені Еміліяно Сапати, одного з лідерів Мексиканської революції (1910 – 1920 pp.). Еміліяно Сапата був важливою фігурою в боротьбі за земельну реформу та права селян у Південній Мексиці. Термін “*Zapatista*” відноситься до прибічників Сапати або до руху, який виник з його ідеології та боротьби. Зокрема, слово стало символом селянських та лівих рухів, що виступають за соціальну справедливість, права корінних народів і боротьбу за земельні реформи. У сучасному контексті “*Zapatista*” також асоціюється із “захисниками національних інтересів” (наприклад, EZLN – Ejército Zapatista de Liberación Nacional або армія національного визволення Сапатистів), що є революційним рухом в Чіапасі, Мексика. Отже, “*Zapatista*” по суті означає “той, хто підтримує або належить до ідей Сапати”. [8] В тлумачних словниках значення цього слова є таким самим: “той, хто належить або має відношення до ідеї Сапати” [7].

Таблиця 8

Частотність вживання іспанізму *Zapatista* на матеріалі
COCA (1990 – 2019 pp.):

Часовий проміжок	Кількість вживань
1990 – 1994 pp.	23
1995 – 1999 pp.	18
2000 – 2004 pp.	4
2005 – 2009 pp.	9
2010 – 2014 pp.	0
2015 – 2019 pp.	1
Всього	55

З наведених вище даних очевидно, що найбільше випадків вживання, а саме 23 було у період з 1990 – 1994 pp.

Останньою одиницею для аналізу є *Barista*. Вона має італійське походження, а саме від слова “*barista*”, що означає людину, яка працює за баром. Від “*bar*”, що в перекладі з італійської означає “бар” або “кав’ярня”. Спочатку термін використовувався для позначення людей, які танцювали в барах або кафе і подавали напої, в тому числі алкогольні, але з часом його значення змінилося, і тепер бариста – це фахівець, який готує каву в кав’ярнях або кафе. [8]. У тлумачному словнику це слово означає: 1) людина, яка є експертом у приготуванні та презентуванні кави та інших напоїв; 2) людина, яка має або володіє баром чи кафе [6].

Таблиця 9

Частотність вживання іспанізму *Barista*
на матеріалі COCA (за 1990 – 2019 pp.)

Часовий проміжок	Кількість вживань
1990 – 1994 pp.	0
1995 – 1999 pp.	18
2000 – 2004 pp.	6
2005 – 2009 pp.	12
2010 – 2014 pp.	0
2015 – 2019 pp.	1
Всього	37

З наведених вище даних очевидно, що найбільше випадків вживання, а саме 18 було у період з 1995 – 1999 pp.

Висновок. Підсумовуючи проведені дослідження, можна зробити висновок, що інновації-іспанізми із суфіксом *ista* становлять особливий пласт іншомовних запозичень, які активно інтегруються у сучасний американський варіант англійської мови та заповнюють у ній мовні лакуни. Їхнє функціонування зумовлене не лише потребою у позначенні специфічних елементів іспанської культури, а й тенденціями до інтернаціоналізації та універсалізації мовних засобів у глобалізованому світі. Проведений аналіз показав, що суфікс *-ista* належить до найпродуктивніших формантів іспанського походження, що відзначається високою семантичною гнучкістю та здатністю формувати номінації різних сфер – від політичних і соціальних явищ до позначення ідентичностей, субкультур, населених пунктів і навіть власних імен. Його (*-ista*) поширеність пояснюється кількома чинниками: греко-латинське походження, що забезпечило йому міжнародний статус; активна роль іспанської та латино-американської культур у світовому інформаційному просторі; тенденція англійської мови до запозичення яскравих та експресивних одиниць. У сучасному американському варіанті англійської мови іспанізми з суфіксом *ista* не тільки задовольняють номінативні потреби, а й виконують соціокультурну функцію, маркуючи нові реалії, модні течії та групові ідентичності.

Отже, інновації-іспанізми з формантом *ista* є показовим прикладом того, як іншомовні запозичення можуть змінювати й збагачувати словотвірний потенціал приймаючої мови, інтегруючись у її систему та одночасно відображаючи динаміку глобальних комунікативних процесів.

Література:

1. Стишов О.А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Авторитет. 2019. С. 32
2. Зацний Ю.А., Янков А.В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI ст.: англо-український словник. Словник. Вінниця: Нова книга, 2008. 360 с.
3. Колоїз Ж. В. Оказіональна деривація: теоретичний та функціонально-прагматичний аспекти: дис... д-ра філол. наук: 10.02.01./ Харківський національний ун-т. ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2007. 311 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000. Уклад. та головний редактор В.Т. Бусел – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.
5. Corpus of Contemporary American English (Корпус сучасної американської англійської мови) URL: <https://www.english-corpora.org/coca>
6. Diccionario de la lengua española URL: <https://dle.rae.es/>

7. Wordreference.com URL: <https://www.wordreference.com>
8. Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico URL: <https://archive.org/details/corominas-diccionario-critico-etimologico-castellano-c-f/page/n3/mode/2up>

Lukianova A. Etymology and frequency of use of innovations-hispanisms with the suffix ista (based on the material of COCA)

Summary. The article, based on the material of the Corpus of Contemporary American English (COCA), examines the etymology and frequency of use of Hispanic innovations with the suffix *ista*. Information is provided for familiarization with the COCA dictionary, which was created by Mark Davis. It is an integral part of English-Corpora.org and provides data for the American variant of English. (about one billion words from texts, 25 million words per year from 1990 to 2019) in eight genres: colloquial speech, fiction, popular magazines, newspapers, academic texts, subtitles for television programs and films, blogs and other web pages). The most numerous among Hispanic innovations in the COCA are lexical units with the suffix *-ista*. In total, 3335 lexemes with this suffix were identified. We have determined that the 10 most frequently used units are: *Vista* (1690), *Sandinista* (255), *Bautista* (Batista) (212 and 96), *Krista* (Christa) (149 and 136),

LaVista (102), *Arista* (66), *Zapatista* (55), *Barista* (54). For each of the 10 lexemes, the number of uses over a certain period of time is given. The etymology of each lexical unit and the frequency of use from 1990 to 2019 are given below. The highest frequency was found for the lexeme *Vista*, 1690, of which 421 were in the period from 2005 to 2009; from 2015 to 2019 – 328, from 2000 to 2004 – 285, from 1990 to 1994 – 250; from 2010 to 2014 – 230; from 1995 to 1999 – 176. The Spanish word *Vista* comes from the Latin word “*vista*”, which is a form of the verb “*videre*” to see. Explanatory dictionaries record 5 meanings: 1) a bodily sensation through which the eyes perceive something through the action of light; 2) a set of organs of vision; 3) vision; 4) the appearance or location of things seen; 5) a panorama offered to the viewer from a certain point, etc. [4] The other 9 lexical units listed have a similar analysis model according to COCA data.

Key words: etymology, frequency, innovation-Hispanism, suffix *-ista*, COCA.

Дата першого надходження рукопису
до видання: 23.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису
після рецензування: 24.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025